

Nr 7.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan om anslag till Befrämjande av landsbygdens elektrifiering jämte i ämnet väckta motioner.

Kungl. Maj:t har i årets statsverksproposition (IX ht p. 120) föreslagit riksdagen att till Befrämjande av landsbygdens elektrifiering för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 3 500 000 kronor, vilket innefattar oförändrad medelsanvisning i förhållande till innevarande budgetår.

I detta sammanhang har utskottet behandlat följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) II: 184 av herr *Rubbestad m. fl.*, i vilken motion hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning rörande grunderna för statsbidrag till befrämjande av landsbygdens elektrifiering enligt i motionen närmare angivna riktlinjer;

2) I: 348 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 410, likalydande, av herr *Johansson* i Norrfors *m. fl.*, ävensom I: 349 av herr *Persson, Helmer, m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte till Befrämjande av landsbygdens elektrifiering för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 4 000 000 kronor.

Beträffande de skäl, som anförts av motionärerna, torde utskottet få hänvisa till innehållet i motionerna.

Över motionen II: 184 har utskottet låtit inhämta yttranden av kommerskollegium — efter hörande av elektrifieringsberedningen — och elkraftutredningen av år 1943.

I skrivelse den 7 augusti 1952 har *elektrifieringsberedningen* hemställt, att anslaget skall höjas till 4 000 000 kronor. Såsom motivering härför har beredningen anfört bland annat följande.

Under budgetåren 1949/50—1951/52 har anspråken på anslaget utgjort i medeltal 4 000 000 kronor om året. Vid slutet av budgetåret 1951/52 fanns ej slutbehandlade ansökningar till ett belopp av omkring 2 900 000 kronor.

För innevarande budgetår räknar beredningen med bidragsanspråk på cirka 3 700 000 kronor. De sammanlagda bidragsanspråken fram till den 1 juli 1953 kan alltså beräknas uppgå till (2 900 000 + 3 700 000 =) 6 600 000 kronor. Härav kan 3 500 000 kronor täckas av medelsanvisningen för innevarande budgetår och omkring 100 000 kronor av reservationer å anslaget från tidigare budgetår. De bidragsanspråk, för vilkas täckande anslagsmedel saknas, skulle följaktligen utgöra (6 600 000 — 3 500 000 — 100 000 =) 3 000 000 kronor.

Under förutsättning att ansökningar ingives i oförändrad takt, torde för budgetåret 1953/54 erfordras dels 3 700 000 kronor för att möta nya bidragsanspråk, dels 3 000 000 kronor för att täcka äldre anspråk. Enligt be-

redningen bör man emellertid räkna med att en del av ansökningarna inkommer för sent för att hinna slutbehandlas under nästa budgetår. Med hänsyn härtill synes anslagsäskandet kunna begränsas till 4 000 000 kronor.

Departementschefen har anfört följande.

»Jag torde få erinra om att anslaget för innevarande budgetår — för att verksamheten skulle kunna fortgå i ungefär samma omfattning som dittills — höjdes med 500 000 kronor till 3 500 000 kronor. Någon ökning av medelsanvisningen för nästa budgetår anser jag mig i nuvarande läge icke kunna tillstyrka. Anslaget torde sålunda för budgetåret 1953/54 böra uppföras med oförändrat belopp av 3 500 000 kronor.»

Kommerskollegium har i sitt utlåtande, vid vilket fogats ett av elektrifieringsberedningen den 17 februari 1953 avgivet yttrande, anfört i huvudsak följande.

Elektrifieringsberedningen har i sitt yttrande hänvisat till beredningens utlåtande till Kungl. Maj:t den 11 december 1952 i anledning av en framställning från länsstyrelsen i Västernorrlands län om anslag för vissa restelektrifieringar. Under antagande, att statsbidraget för restelektrifieringarna skulle i medeltal behöva utgå med 2,5 gånger det för närvarande i regel maximala bidragsbeloppet 225 kronor för normaltariffenhet, har beredningen beräknat, att erforderligt statsbidrag för landet i dess helhet kommer att utgöra sammanlagt 35 000 000 kronor. Härvid skulle restelektrifieringar av nämnda slag, omfattande cirka 10 000 bostadslägenheter, kunna genomföras. Beredningen har i anslutning härtill förordat anslag för restelektrifieringar med 2 000 000 kronor utöver det av beredningen i sina anslagsäskanden för budgetåret 1953/54 föreslagna beloppet, 4 000 000 kronor.

Härav framgår, att viss utredning i motionens syfte redan verkstälts. Det torde för närvarande knappast vara möjligt att få fram något väsentligt mera preciserat underlag för frågans bedömning.

En bidragsgivning efter de av motionärerna förordade grunderna kommer — såsom framhållits i det föregående — att kräva förhållandevis avsevärda belopp. Med utgångspunkt från elektrifieringsberedningens antaganden samt under förutsättning, att gränsen för konsumenternas insats sättes till 150 kronor för normaltariffenhet, kan bidragsbehovet beräknas bli följande vid några olika värden på medelkostnaden per normaltariffenhet (nte).

Medelkostnad kr/nte	Bidragsbelopp milj. kr. ca	Bidrag per lägenhet i medeltal ca kr.
500	22	2 200
600	28	2 800
700	34	3 400
800	40	4 000
900	47	4 700
1 000	53	5 300

En i juli 1952 verkställd utredning rörande restelektrifieringar inom tio områden i Västernorrlands län och vissa angränsande delar av Jämtlands och Västerbottens län, som låg till grund för förutnämnda framställning från länsstyrelsen i Västernorrlands län, visade, att medelkostnaden för de olika områdena varierade mellan 520 och 1 564 kronor/nte och för samtliga områden uppgick till cirka 740 kronor/nte.

Vid bedömning av frågan om statsbidrag för så kostnadskrävande projekt

kan finnas anledning erinra om att det icke är möjligt att över en viss anläggningskostnadsnivå genom engångssubventioner hålla taxorna inom rimliga gränser. För att belysa detta antages här, att råkraftkostnaden för ett företag utgör 5 öre/kWh, att energiförlusterna i nätet är 30 procent, att energiförbrukningen uppgår till 150 kWh/nte, att abonnentavgiften i normaltariffen motsvarar 1,50 kronor/nte samt att underhåll m. m. motsvarar 3,5 procent av anläggningskostnaden. Även om varken förräntning eller amortering kräves av någon del av anläggningskostnaden, kommer grundavgiften att vid en anläggningskostnad av 740 kronor/nte bli cirka 22 kronor/nte, vilket är cirka 2,3 gånger grundavgiften i statens kraftverks normaltariff för landsbygdsdistribution. Om restelektrifieringen skall drivas som självständig enhet med normala taxor, kan alltså jämväl årliga subventioner bli erforderliga.

I verkligheten blir förhållandena i regel något gynnsammare, enär restelektrifieringarna oftast torde kunna ingå som del i redan existerande företags distributionsområden och kostnaderna alltså kunna utjämnas på ett större antal enheter.

Speciella omständigheter kan i särskilda fall motivera statsbidrag till restelektrifieringar även med så höga kostnader, som här nämnts. De direktiv angående statsbidragstilldelningen, som lämnats i Kungl. Maj:ts brev till statskontoret den 31 oktober 1952, synes icke utesluta, att elektrifieringsberedningen i speciella fall kan öka bidraget utöver 225 kronor/nte. För att nedbringa statens kostnader bör emellertid i sådana fall undersökas, i vad mån möjligheter finnes att erhålla insatser från andra parter, som kan ha intresse av elektrifieringen, t. ex. kommuner, skogsägare m. fl.

Elkraftutredningen har i sitt yttrande över motionen II: 184 anfört bland annat följande.

Motionärerna förordar en skyndsam utredning rörande grunderna för statsbidrag till befrämjande av landsbygdens elektrifiering. Närmast åsyftas en höjning av de maximala bidragsbeloppen.

Elkraftutredningen anser sig icke nu kunna bedöma om en ändring av de senast beslutade gränsvärdena för utdelande av bidrag i och för sig är erforderlig och lämplig. Det bör nämligen observeras, att möjlighet till bidrag utöver de normala gränserna redan finnes, där särskilda omständigheter föreligger, bland annat vid fjällbygds-, skogsbygds- och skärgårdselektrifieringar. Utredningen vill här framhålla, att avflyttning från avlägsen bebyggelse eller enstaka lägenheter icke under alla förhållanden bör hållas tillbaka, vilket självfallet bör beaktas vid behandlingen av ett bidragsärende. Å andra sidan måste elektrifiering av en bebyggelse, som bedömes böra vara kvar, enligt utredningens bestämda uppfattning kraftigt stödjas.

I detta sammanhang vill utredningen även hänvisa till sin skrivelse till Kungl. Maj:t den 26 januari 1953 med förslag till provisoriska åtgärder för statligt stöd åt upprustning av elektriska distributionsnät på landsbygden. I denna skrivelse behandlas frågor, som till en del sammanhänger med nyelektrifieringsstöd.

Utskottet. Vad till en början angår yrkandet i motionen II: 184 framgår av elkraftutredningens yttrande, att utredningen den 26 januari 1953 till Kungl. Maj:t avlämnat förslag till provisoriska åtgärder för statligt stöd åt upprustning av elektriska distributionsnät på landsbygden. Utredningen har därvid framhållit, att i förslaget även behandlats frågor, som till en del avser grunderna för stödet till nyelektrifieringar. Enligt vad utskottet inhäm-

tat är förslaget för närvarande föremål för remissförfarande. Vid sådant förhållande torde ifrågavarande motion icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motionerna I: 348 och II: 410 samt I: 349 har hemställts, att anslaget i enlighet med elektrifieringsberedningens medelsäskande för nästa budgetår skall upptagas med 4 000 000 kronor. Liksom motionärerna vill utskottet understryka den utomordentligt stora betydelse, som den elektriska kraften har för landsbygdens näringsliv, icke minst för jordbruk och småindustri. Utskottet finner det därför önskvärt, att elektrifieringen på landsbygden påskyndas så mycket som möjligt. Enligt vad utskottet erfarit kan behandlingen av förenämnda utredningsförslag icke hinna slutföras å sådan tid, att därå grundad proposition kan föreläggas innevarande års riksdag. För att i avvaktan på Kungl. Maj:ts förslag i ämnet skapa större möjligheter att tillgodose i vart fall de särskilt angelägna ansökningarna om bidrag, finner utskottet sig emellertid böra förorda att anslaget redan nu uppräknas med det av elektrifieringsberedningen och motionärerna föreslagna beloppet å 500 000 kronor till 4 000 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

1) att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 348 och II: 410 samt I: 349, till *Befrämjande av landsbygdens elektrifiering* å riksstaten för budgetåret 1953/54 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 4 000 000 kronor;

2) att motionen II: 184 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 31 mars 1953.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Lage Svedberg, Jon Jonsson, Eskilsson, Bertil Andersson, Sundberg*, Bror Nilsson, Nord, Einar Persson och Johan Persson; samt

från andra kammaren: herrar Gustafson i Dädesjö, Jacobson i Vilhelmina*, Andersson i Hyssna, Hæggbloom, Antby, Jonsson i Järvsand och Pettersson i Dahl*, fru Eriksson i Hallstahammar och herr Utbult.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Jon Jonsson, Eskilsson, Einar Persson, Gustafson* i Dädesjö, *Andersson* i Hyssna, *Hæggbloom* och *Jonsson* i Järvsand samt fru *Eriksson* i Hallstahammar, vilka ansett att utskottet bort biträda Kungl. Maj:ts förslag om oförändrad medelsanvisning för ändamålet samt att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse.

»Vad till — — — (lika med utskottet) — — — riksdagens åtgärd.

I motionerna I: 348 och II: 410 samt I: 349 har hemställts, att anslaget i enlighet med elektrifieringsberedningens medelsäskande för nästa budgetår skall upptagas med 4 000 000 kronor. Liksom motionärerna vill utskottet understryka den utomordentligt stora betydelse, som den elektriska kraften har för landsbygdens näringsliv, icke minst för jordbruk och småindustri. Utskottet finner det därför önskvärt, att elektrifieringen på landsbygden påskyndas så mycket som möjligt. Enligt vad utskottet erfarit kan behandlingen av förenämnda utredningsförslag icke hinna slutföras å sådan tid, att därå grundad proposition kan föreläggas innevarande års riksdag. Med hänsyn till att enligt utskottets mening en uppräknig av anslaget utan samband med en översyn av bidragsgrunderna icke skulle i nämnvärd utsträckning förbättra möjligheterna att erhålla bidrag, finner utskottet sig dock icke kunna biträda det i nu ifrågavarande motioner framförda yrkandet om ökad medelsanvisning.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

1) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 348 och II: 410 samt I: 349, till *Befrämjande av landsbygdens elektrifiering* å riksstaten för budgetåret 1953/54 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 3 500 000 kronor;

2) att motionen II: 184 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.